

I. BEVEZETÉS

A jövő nemzedékek országgyűlési biztosa egyedi és általános környezetvédelmi ügyekben járhat el. Ezt az útmutatót az egyedi alkotmányos visszasszasságok orvoslását célzó beadványok elkészítésének megkönnyítése érdekében készítettük. A jövő nemzedékek országgyűlési biztosa intézkedéseinek hatékonyságát nagymértékben meghatározza majd a beadványok megalapozottsága és teljessége. Ha a beadványok tartalmazzák mindazokat a tartalmi kellékeket, amelyeket a jelen útmutató felsorol, a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa gyorsabban és könnyebben tehet megalapozott és jogszerű ajánlásokat és kezdeményezéseket a környezetvédelmi és rokonterületi hatóságoknak. A beadványtevők és az őket támogató civilszervezetek értő segítsége nélkül azonban a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa nem lesz képes az egészséges környezethez fűződő alkotmányos jogaink megfelelő védelmére.

Az útmutatóban foglaltak betartása ugyanakkor nem kötelező, a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa az akárcsak szóban előterjesztett, mellékletek nélküli beadványt is legjobb tudása szerint bírálja el. Az útmutató áttanulmányozása mégis minden beadványtevő számára ajánlható, hiszen röviden összefoglalja azt, hogy a jövő nemzedékek országgyűlési biztosának milyen eljárási és intézkedési lehetőségei vannak, és felsorolja azokat az eseteket, amikor eljárását a törvény kizárja. Tehát az útmutató arra is jó, hogy megelőzze azt, hogy a beadványtevő feleslegesen dolgozzon. Végül pedig egy részletes ellenőrző listát adunk „Mi szerepeljen a beadványban” címszó alatt, amiből a beadványtevő ötleteket meríthet a lehető leghatékonyabb beadvány elkészítéséhez.

II. A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ORSZÁGGYŰLÉSI BIZTOSÁNAK ELJÁRÁSA

Az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény szerint a jövő nemzedékek országgyűlési biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint valamely hatóság vagy közszolgáltatást végző szerv az egészséges környezethez való jogát sértette vagy veszélyezteti. A beadvány illetékmentes.

Ha a beadványtevő kéri, kilétét a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa nem fedheti fel, egyébként is gondoskodni köteles arról, hogy a jövő nemzedékek országgyűlési biztosához való fordulás miatt senkit se érhessen hátrány.

A jövő nemzedékek országgyűlési biztosa eljárására nem vonatkoznak a közigazgatási eljárási törvényben írt határidők. Az eltérő eljárási rend (iratok beszerzése, érintettek meghallgatása stb.) miatt a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa eljárása esetenként hosszabb időt vehet igénybe.

A jövő nemzedékek országgyűlési biztosa egyebek közt:

- felhívhatja a környezetet jogellenesen veszélyeztető, szennyező vagy károsító személyt vagy szervezetet e tevékenységének megszüntetésére,
- felhívhatja a hatáskörrel rendelkező hatóságot a környezet védelmére vonatkozó intézkedés megtételére,
- feladatkörében egyedi ügyben, valamint általános jelleggel meghatározott szerv, intézmény, hatóság vagy személy részére ajánlást, kezdeményezést bocsáthat ki,
- a környezet állapotával összefüggő közigazgatási döntéssel szemben felügyeleti eljárás lefolytatását, illetve végrehajtásának felfüggesztését kezdeményezheti, valamint annak bírósági felülvizsgálata során a perben beavatkozóként részt vehet,
- véleményezi a feladatkörével összefüggő jogszabályok, illetve más kormányzati előterjesztések tervezeteit, feladatkörében jogalkotásra tehet javaslatot,
- megismerheti és véleményezheti a helyi önkormányzatok hosszú távú fejlesztési, területrendezési, valamint a jövő nemzedékek életminőségét közvetlenül érintő terveit és koncepcióit,
- figyelemmel kíséri, értékeli a nemzetközi környezetvédelmi szerződések hazai érvényesülését,
- részt vesz a feladatkörével összefüggő ügyekben az Európai Unió kormányzati részvétellel működő intézményeiben képviselt magyar álláspont kialakításában,
- részt vehet a jogszabály rendelkezése alapján kötelezően tartandó, feladatkörével összefüggő közmeghallgatáson.

III. MIKOR NEM LEHET A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ORSZÁGGYŰLÉSI BIZTOSÁHOZ FORDULNI?

Mielőtt a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa eljárásának leghatékonyabb módjait vizsgálnánk, tekintsük át azokat az ügyeket, amelyekben a törvény kizárja eljárását. Fontos, hogy minden olyan esetben, amikor valaki azt fontolgatja, hogy a jövő nemzedékek országgyűlési biztosához fordul, rutinszerűen fusson át ezeken a pontokon és ellenőrizze, nem esik-e valamelyik alá az adott ügy. Kétség esetén érdemes inkább előzetesen érdeklődni, mintsem esetleg hiába összeállítani egy terjedelmes beadványt.

1. Ha az ügyfél nem merítette ki a közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket

A jövő nemzedékek országgyűlési biztosa eljárása tehát nem a másodfokú hatóságok munkájának pótlására szolgál. Meg kell várni, amíg a közigazgatás a maga részéről eldönti az ügyet, a jövő nemzedékek országgyűlési biztosához csak ezután lehet fordulni. Lényeges, hogy ez a szabály a „közigazgatás hallgatása” esetére is vonatkozik. Tehát azokban az esetekben, amikor az ügyfél az elsőfokú hatósághoz beadott kérelmére nem kap választ, ez

megnyitja a jogorvoslat, azaz a másodfokhoz fordulás lehetőségét, amit ki kell használni.

2. Ha az ügyben közigazgatási bírósági eljárás indult

Ha tehát az ügyfél mégis úgy dönt, hogy a bírósághoz fordul, amely nem csak ajánlást vagy kezdeményezést, hanem a hatóságokra nézve kötelező döntést is tud hozni, ezzel kizárja a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa eljárását. A következő pontban látni fogjuk, hogy egyes esetekben ez a kizártság csak időleges. Azt is fontos tudni, hogy kivételes esetekben a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa beavatkozóként beléphet az ilyen perekbe, tehát elvileg ezt is lehet kérni.

3. Bíróság vagy ügyészség határozataival szemben

A jövő nemzedékek országgyűlési biztosa nem vizsgálhatja bíróság vagy ügyészség döntésének a helyességét. Ez azonban nem akadályozza meg a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa eljárását olyan közigazgatási ügyekben, ahol a bíróság a korábbi határozatot hatályon kívül helyezte és új eljárást folytatott le, vagy olyan közigazgatási ügyekben, amelyek ügyészi intézkedés után, arra tekintettel indultak. A bíróság vagy az ügyészség állásfoglalását azonban a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa ilyen esetekben sem kérdőjelezheti meg.

4. Ha a kifogásolt határozat jogerőre emelkedésétől számított 1 év eltelt

Általában a határozatokat végrehajtják ennyi idő után. Sokszor előfordul, hogy az összes résztvevőt figyelembe véve ilyenkor már a változtatás több kárt okozna, mint hasznot.

5. Ha az ügy csekély jelentőségű

Mérlegelési kérdés, a döntés általában függ az érintettek számától, a környezeti kár vagy veszély nagyságától stb. Előfordulhat, hogy kevés embert érintő, csak igen távoli veszélyt jelentő ügyekben is érdemes intézkedni, ha az adott ügy precedensértékű lehet vagy valamilyen szimbolikus jelentőséget hordoz a környezetvédelem számára.

6. Ha a beadvány nyilvánvalóan alaptalan

Ez természetesen a gyakorlatban csak nagyon ritkán állapítható meg azonnal, az esetek túlnyomó többségében a beadványokat érdemben vizsgálni fogjuk.

7. Ha a beadványt nem arra jogosult személy tette

Egyéni ügyben az jogosult a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa eljárását kérni, akinek a személyét érintette az adott alkotmányos visszasszasság. Adott esetben, bár ez nem elsősorban a környezetvédelmi ügyeknél tipikus, tiszteletben kell tartani, ha a jogaiban sértett maga nem kíván eljárást. A környezetvédelmi ügyek túlnyomó többsége ugyanakkor nagyon sok embert érint, tehát ennek a kivételnek a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa gyakorlatában nem lesz túl sok szerepe.

8. Névtelen beadvány

Az előző kivételfajtaival összefüggő kivétel, várhatóan a környezetvédelmi ügyekben a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa a névtelen beadványokra is reagálni fog, hacsak a névtelenség nem szolgál valamilyen nyilvánvalóan rosszhiszemű indítékot.

9. Ismételten előterjesztett, új tény, adatot nem tartalmazó beadvány

Figyelembe kell venni azt is, hogy komoly érdekek fűződnek ahhoz, hogy a közigazgatási ügyek egyszer véglegesen lezárulhassanak.

10. Nem a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa hatáskörébe tartozó beadvány

Természetesen az ilyen ügyeket a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa haladéktalanul átteszi ahhoz az állami szervhez vagy hatósághoz, amely az ügyben feladatkörrel, hatáskörrel és illetékességgel rendelkezik, és erről értesíti a beadványtevőt.

IV.

MIT LEHET MÉGIS TENNI, AMIKOR A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ORSZÁGGYŰLÉSI BIZTOSA EGYEDI ÜGYEKBE (MÁR) NEM INTÉZKEDHET?

Ha az egyedi ügyben a jövő nemzedékek országgyűlési biztosának nincs is intézkedési lehetősége, a kifogásolt jogszabályra vagy joggyakorlatra felhívhatjuk a figyelmét, és akkor mód lehet arra, hogy a témát a későbbiekben általánosságban vizsgálja (például „hatóság ellenőrzése jogerősen befejezett ügyekben” vagy „vizsgálat lefolytatására való felkérés” című jogosultságai felhasználásával). Ez a lehetőség azonban már a törvény szerint a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa mérlegelésétől és persze lehetőségeitől (idő, erőforrások stb.) függ.

Bizonyos esetekben élni lehet a Közigazgatási Eljárási Törvény szerinti rendkívüli jogorvoslatokkal (újrafelvétel, méltányossági eljárás, felülvizsgálati eljárás stb.), vagy az illetékes ügyész intézkedését lehet kérni, akinek a jogköre az egyedi ügyekben szélesebb körű a jövő nemzedékek országgyűlési biztosénál.

V.

MI SZEREPLJEN A BEADVÁNYBAN?

1. Név, levelezési cím, továbbá lehetőleg telefon és e-mail elérhetőség is.
2. A civil szervezet neve, címe, amely részt vett az ügyben vagy valamilyen formában segítséget nyújtott benne.
3. A probléma néhány soros összefoglalása.
4. Az ügyben eddig eljáró hatóságok vagy olyan hatóságok, amelyeknek el kellett volna járniuk.
5. Az ügyben eddig igénybe vett jogorvoslatok, beadott panaszok (az eljáró hatósághoz, a felettes szervéhez, ügyészséghez stb.).

6. Mellékeljük az ügyben eddig született és a beadványtevő rendelkezésére álló összes dokumentumot (másolatban, vagy annak megjelölésével, hogy a beadványtevő az eljárás végén kéri vissza az iratokat).
7. Jelöljük meg a bizonyítékokat, amennyiben beszerzésük lehetséges és ahol az adott ügyben hasznosnak látszana. Egyebek között:
 - a) a helyszín térképi megjelenítése;
 - b) tanúk és elérhetőségük;
 - c) szakértői anyagok;
 - d) releváns újságcikkek;
 - e) fontos, hogy amennyiben lehetséges, a beadványhoz valamilyen képi anyagot is csatoljunk (fénykép, video stb.).
8. A beadványtevő véleményének kifejtése. Egyebek közt
 - a) a bizonyítékok értékelése alapján a tények rögzítése, lehetőleg időrendben;
 - b) a környezethez való alkotmányos jogok sérelme;
 - c) amennyiben ezt a beadványtevő kívánja, részletesebb környezetjogi utalások;
 - d) a beadványtevő által szükségesnek és lehetségesnek látott intézkedések az illetékes hatóságok vagy más szervek részéről és a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa részéről.
9. Nyilatkozat amelyben a beadványozó közli hozzájárul-e ahhoz, hogy nevét (illetőleg címét és egyéb elérhetőségi lehetőségeit) a bepanaszolt szerv/személy, illetőleg a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa nyilvánosságra hozza (éves jelentésben, sajtóközleményekben és/vagy a honlapján).
10. Kéri-e ügyének soron kívüli elbírálását, és ha igen, milyen indokok alapján.

VI.

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ORSZÁGGYŰLÉSI BIZTOSA ELÉRHETŐSÉGEI

Levél cím: 1387 Budapest, Pf. 40.

Telefon: 475-7100

Fax: 269-1615

e-mail: jovonemzedek@obh.hu vagy panasz@obh.hu

weboldal: www.obh.hu

Ha személyesen kívánja beadni a panaszát: Budapest, V. ker. Nádor u. 22, hétfőn 9-18 h, keddtől csütörtökig 9-16 h, pénteken pedig 9-12 h.

Javasoljuk, hogy a várakozási idő csökkentése érdekében előre kérjen időpontot a (06 -1) 475-7129-es telefonszámon, vagy azt beadványában jelezze. Személyes meghallgatáskor kérjük hozza magával a szükséges iratok másolatát is.

A kiadvány újrahasznosított papír felhasználásával készült.

Ú t m u t a t ó

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ORSZÁGGYŰLÉSI BIZTOSÁHOZ CÍMZETT BEADVÁNYOK ELKÉSZÍTÉSÉHEZ